

Meža zemju oglekļa kodekss - iespēja zemes īpašniekiem Lielbritānijā.

Avots: LMSP, Māris Liopa

Par CO2 samazināšanas mērķu sasniegšanu daudz runājam arī pie mums Latvijā, ir uzņēmumi, kas ar šo mērķu īstenošanai pievērš lielu uzmanību. Kāda pieredze šajā ziņā ir, piemēram, Lielbritānijā? Ir plaši zināms, ka Apvienotā Karaliste ļoti uzsver savu uzdevumu īstenošanu klimata jautājumu kontekstā.

Skotijā aptuveni puse no pieteikumiem par jaunām meža platībām ir iesniegti projektiem, kuru platība nepārsniedz 20 hektārus. Daudzi no tiem ir iesniegti no zemes īpašniekiem, kas nodarbojas ar lauksaimniecību.

Šāda interese par apmežoto platību integrēšanu lauksaimniecības uzņēmumos sniedz daudz priekšrocību. Tie var ietvert pajumtes nodrošināšanu mājlopiem, potenciālus ienākumus no kokmateriāliem nākotnē, koksnes kurināmā piegādi un, protams, saimniecības bioloģiskās daudzveidības palielināšanu kā arī klimata pārmaiņu novēršanu.

Zemes īpašniekiem ir vēl viena iespēja, kas var dot papildu ienākumus, - reģistrēt savu jauno mežaudzi, izmantojot Apvienotās Karalistes Meža zemju oglekļa (*UK Woodlands Carbon Code*) kodeksu.

Tas ir starptautiski apstiprināts standarts, kas veicina oglekļa kredītu pircēju, lauksaimnieku, zemes īpašumu pircēju un citu ieinteresēto personu uzticēšanos, lai pierādītu, ka oglekļa kredīti, kas iegūti, stādot meža platības, ir patiesi un pastāvīgi. Tie sniedz arī sniedz papildu ieguldījumu CO2 emisiju samazināšanas mērķu sasniegšanā. Respektīvi, tas ir veids, kā zemes īpašnieki var iegūt oglekļa kredītus esot pārliecināti par savas rīcības pareizību.

Zemes īpašnieki var reģistrēt savus jaunus mežus, izmantojot Meža zemju oglekļa kodeksu. Tas ļauj viņiem ģenerēt oglekļa vienības, ko viņi var pārdot uzņēmumiem, kuri vēlas kompensēt CO2 emisijas vai izmantot sava īpašuma vai uzņēmuma emisijām. Projektiem jāatbilst dažiem atbilstības kritērijiem, lai pārliecinātu oglekļa tirgus dalībniekus, ka tie radīs augstas kvalitātes oglekļa kredītus. Noteikums ir arī tāds, ka zeme nedrīkst būt bijusi iekļauta meža zemes kategorijā vismaz 25 gadus. Tas norāda oglekļa

kredītu ieņēmumu nozīmi lēmuma pieņemšanā par koku stādīšanu.

Papildu ienākumi no oglekļa kredītiem var pārliecināt zemes īpašniekus, ka jaunas meža platības izveide ir finansiāli izdevīgs pasākums.

Tā ir daļa no centieniem sadarboties ar lauksaimniekiem, lai popularizētu ieguvumus no meža platību izveidošanas saimniecībās (aktuāli arī Latvijā, jo mēs sastopamies ar zināmu “negatīvismu” priekšlikumiem apmežot zemākas auglības zemes, lai uzlabotu CO2 piesaisti pie mums). Apvienotajā Karalistē procesu ir veicinājis Integrēto koku tīkls (*Integrating Trees Network*).

Koku ieaudzēšana lauku saimniecību platībās ir lielisks veids, kā nodrošināt ieguvumus no lopkopības, tādejādi var palielināt produktivitātes līmeni un uzlabot vidi, vienlaikus palīdzot risināt klimata pārmaiņu problēmu – kā to, piemēram, uzsver Apvienotās Karalistes Meža zemju kodeksa Skotijas iniciatīvas realizētāji

Jauktas vietējo koku sugu mežaudzes izveidošana 50 gadu laikā var radīt 400 vai vairāk oglekļa kredītus uz hektāru. **Pie pašreizējām cenām, kas ir aptuveni 20 sterliņu mārciņas par kredītu, 10 hektāru meža stādīšana lauksaimniekam varētu dot 80 000 sterliņu mārciņu ienākumus (9300 eur uz 1 ha).** Kredītus iespējams pārdot uzreiz, kad projekts ir apstiprināts jau pašā sākumā. Tos arī var pārdot laika gaitā, lai nodrošinātu regulārākus ienākumus.

Saskaņā ar Meža zemju oglekļa kodeksu 2022/23. gadā Skotijā tika apstiprināti vairāk nekā 5000 hektāru jaunu meža platību, kas ir par 33 % vairāk nekā iepriekšējā gadā.

Reģistrēto un apstiprināšanai gatavo projektu skaits 2022./23. gadā palielinājās par vairāk nekā 10 %. Šobrīd Skotijā ir vairāk nekā 500 šādu projektu, kas liecina par zemes īpašnieku aktīvu dalību šajā procesā. Jaunu meža platību izveide Skotijā ir Skotijas mežsaimniecības galvenais mērķis. Scottish Forestry (*Skotijas Mežsaimniecība*) šajā darbā strādā ļoti aktīvi. Piemēram, 2023.gadā tika apstiprināti pieteikumi Mežsaimniecības dotāciju shēmai gandrīz 12 000 hektāru platībā. Tas ir ļoti labs rādītājs.

***Tātad, resumējot iepriekš rakstīto - kas ir Apvienotās Karalistes Meža zemju oglekļa kodekss (*UK Woodland Carbon Code*)?**

Meža zemju oglekļa kodekss ir arī galvenais mehānisms jaunu meža platību veidošanai, tāpēc atbilde uz jautājumu, vai kodekss rada jaunas meža platības, ir - jā, noteikti. Oglekļa tirgus mērķis ir veicināt tādu meža platību izveidi, kas citādi nebūtu izveidotas. Tieši papildu ienākumi no oglekļa kredītiem ir noteicošais faktors, lai lauksaimnieks vai zemes īpašnieks pieņemtu lēmumu par to, vai izveidot jaunu mežaudzi.

Pēdējo piecu gadu laikā Skotijā aptuveni 20-25 % no jauniem stādījumiem ir veikti saskaņā ar Meža zemju oglekļa kodeksu. Piemēram, viens no skotu mežsaimniecības uzņēmumiem - *Scottish Woodlands* ir iesaistījies *Woodland Carbon Code* projektos kopš 2014. gada. Ir gūta pieredze, nodrošinot saviem klientiem investīciju iespējas *Woodland Carbon Code*. Uzņēmums ir veiksmīgi īstenojis shēmas, kas aptver gan dažus hektārus, gan vairākus simtus hektāru, kā arī vietējos mežus un komerciālās skujkoku mežaudzes. *Scottish Woodlands Ltd* šobrīd pieder vairāk nekā 200 oglekļa projektu portfelis, kas paredz piesaistīt 2,5 miljonus tonnu oglekļa dioksīda ekvivalenta. Uzņēmuma "oglekļa komanda" ir iesaistīta dažādos oglekļa projektos, sākot no jaunu mežu izveides un kūdrāju atjaunošanas shēmām.

Meža zemju un kūdrāju ogleklis ir tirgojams, un tam ir vērtība.

- Oglekļa dioksīds, ko pārdod, stādot kokus vai atjaunojot kūdrājus, var nodrošināt papildu ienākumus, lai finansiāli "paceltu" jaunu projektu.
- Verificēto oglekli var izmantot, lai kompensētu Apvienotajā Karalistē radītās oglekļa emisijas.

Uzņēmums, piemēram, piedāvā plašu pakalpojumu klāstu, sākot no projekta īstenošanas, jaunu meža platību izveides projektēšanas, meža ierīkošanas un stādīšanas līdz pat ilgtermiņa kūdrāju un mežu apsaimniekošanai un koksnes ieguvei. Uzņēmuma "oglekļa komandai" ir nepieciešamās prasmes un zināšanas, lai nodrošinātu, ka jūsu jaunā ieguldījuma oglekļa emisiju iespējas tiek attīstītas un potenciāls tiek maksimāli

izmantots.

*** Meža zemju oglekļa kodekss (UK Woodland Carbon Code)** ir Apvienotās Karalistes standarts apmežošanas projektiem klimata pārmaiņu mazināšanai. Tas nodrošina neatkarīgu apstiprinājumu un pārbaudi, kā arī pārlicību par oglekļa piesaistes līmeņiem meža atjaunošanas projektos un to ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanā.

Kodekss, kurā noteiktas projektu izstrādes un pārvaldības prasības, tika izveidots 2011. gadā, lai veicinātu labākās prakses procedūras organizācijām, kas vēlas ierīkot meža platības, lai mazinātu oglekļa emisijas. Atbilstība kodeksam nozīmē, ka mežu oglekļa projekti tiek atbildīgi un ilgtspējīgi pārvaldīti saskaņā ar valsts standartiem, ka tiem ir ticami aprēķini par oglekļa daudzumu, kas tiks piesaistīts vai ir piesaistīts koku stādīšanas rezultātā, ka tie ir publiski reģistrēti un neatkarīgi pārbaudīti un ka tie atbilst pārredzamiem kritērijiem un standartiem, lai nodrošinātu reālu oglekļa piesaisti.

Katrs Meža oglekļa kodeksa projekts ir iekļauts Apvienotās Karalistes Meža oglekļa projektu reģistrā; reģistra pakalpojumus nodrošina *Markit*. Visiem projektu izstrādātājiem un oglekļa pircējiem ir konts reģistrā, kurā ir arī projekta informācija un dokumentācija, kā arī iespēja uzskaitīt, izsekot īpašumtiesībām un norakstīt oglekļa vienības. Projektus un to dokumentāciju sākumā apstiprina trešā puse, ko akreditējis Apvienotās Karalistes akreditācijas dienests (*UKAS*). Apstiprināšanas laikā tiek panākta vienošanās arī par meža zemes pastāvīgās uzraudzības programmu. Projektus regulāri pārbauda akreditēta trešā puse. Mežsaimniecības oglekļa kodeksa projekti rada meža oglekļa vienības, kuras pēc verifikācijas Apvienotās Karalistes uzņēmumi var izmantot, lai kompensētu savas bruto emisijas.

Kodeksa prasības

- reģistrēt savu projektu Apvienotās Karalistes Zemes oglekļa reģistrā, norādot atrašanās vietu, pievienojot karti un oglekļa aprēķinu.
- jāatbilst valsts mežsaimniecības standartiem, lai nodrošinātu, ka meža zeme tiek apsaimniekota ilgtspējīgi un atbildīgi.
- jābūt ilgtermiņa apsaimniekošanas plānam
- izmantot standarta metodes, lai novērtētu piesaistāmā oglekļa daudzumu.

- jāpierāda, ka projekts nodrošina papildu ieguvumus oglekļa dioksīda jomā, nekā tas būtu noticis citādi.